

**Professori
Seppo Penttilä
Tampereen yliopisto**

VALTIOVARAINMINISTERIÖLLE

Asia: Lausuntopyyntö VM018:00/2016: Lausuntopyyntö luonnoksesta ”Hallituksen esitys eduskunnalle Portugalin kanssa tulon ja omaisuuden kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi tehdyn sopimuksen irtisanomisesta ja laiksi sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain kumoamisesta”

Pydyttynä lausuntona esitän kunnioittavasti seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta antaisi suostumuksensa siihen, että Suomi irtisanoa vuonna 1970 Portugalin kanssa tulon ja omaisuuden kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi tehdyn sopimuksen.

EU:ssakin valtioilla on verosuvereniteetti, joskin sillä on omat rajoituksensa. Verosuvereniteettinsa mukaisesti jäsenvaltio – kuten esim. Portugal – saa sisällyttää verolainsäädäntöönsä maan houkuttelevuutta sijoittautumiskohteena lisääviä tekijöitä (esim. tiettyjen eläketulojen verovapauden), mutta vastaavasti toinen jäsenvaltio (esim. Suomi) voi omilla toimenpiteillään pyrkiä suojaamaan veropohjaansa tällaiselta verokilpailulta. Verosopimuksen irtisanominen voi olla tällainen veropohjan suojaamista tarkoittava toimenpide.

Luonnoksessa todetaan, että Suomen verosopimuspolitiikka sekä yritysten ja henkilöiden kansainvälinen toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi Portugalin verosopimuksen tekemisen jälkeen. Mainitut muutokset pitävät sinänsä paikkansa. Suomen uudemmissa verosopimuksissa asunto-osakkeiden vuokraamisesta ja luovutuksesta saatujen tulojen sekä eläketulojen verotusoikeus on jaettu Portugalin kanssa solmitusta verosopimuksesta poikkeavalla tavalla. Nämä ovat kuitenkin vain hyvin pieni osa verosopimuksen kattamista tuloista. Mikäli verosopimusta ei muutettaisi, näiden Portugalin verosopimuksessa tarkoitettujen Suomen verotuksen ulkopuolelle jäävien tulojen euromäärä tulisi jatkossa todennäköisesti kasvamaan. Tämän vuoksi toimenpiteet asian korjaamiseksi ovat paikallaan.

Kansainvälinen toimintaympäristö on esityksessä todetulla tavalla muuttunut merkittävästi ja henkilöiden liikkuvuus on olennaisesti lisääntynyt. Tällöin Suomen kaltainen valtio, joka ei kykene sopeuttamaan julkisia menojaan maan talouden kantokyvyn mukaan ja jossa luonnollisten henkilöiden tulovero on sen vuoksi ylittänyt kohtuutason, on vaikeuksissa. Portugalin verosopimuksen mahdollinen irtisanomisen tausta syntyy siitä, että Suomen verojärjestelmä on keskituloisista verovelvollisista ylöspäin ylittänyt sellaisen rajan, joka on omalta osaltaan aiheuttamassa näihin tuloluokkiin kuuluvien henkilöiden maastamuuttoa. Kun Suomen tuloverojärjestelmä yleisesti ottaen kannustaa hyvätuloisia maastamuuttoon, tilanne luonnollisesti vielä kärjistyy, jos toisessa valtiossa joitain tuloja ei veroteta lainkaan. Tilanne Portugalin osalta on tällainen, joskin siis on huomattava, että Portugal on tavallaan vain ”jäävuoren huippu”.

Se, että korkean henkilöverotuksen valtiolla on vaikeuksia pitää kiinni veropohjastaan, ei ole uusia ilmiö eikä sen pitäisi olla yllätys kenellekään. Ilmeistä on, että jatkossa enenevässä määrin tulee vastaan tilanteita, joissa Suomen veropohja murenee maastamuuton seurauksena, mikäli 2010-luvulla harjoitettu luonnollisten henkilöiden verotusta kiristävä veropolitiikan linja edelleen jatkuu.

Kun verovelvollisen verosopimuksen mukainen asuinpaikka siirtyy toiseen valtioon, menettää Suomi muualta kuin Suomesta saatujen tulojen verotusoikeuden yleensä kokonaan ja lisäksi Suomestakin saatujen tulojen verotusoikeus kaventuu. Jos Suomesta saadusta eläketulosta ei voida verottaa Suomessa, Suomi todennäköisesti menettää hyvätuloisten maasta muuttajien osalta enemmän verotuloja kuin siis vain eläkkeestä perimättä jäävän

veron. Nämä veromenetykset eivät ilmeisesti näy luonnoksessa esitetyissä luvuissa. Näiden menetysten paikkaaminen ei ole Portugalin osalta eikä muidenkaan muuttokohdevaltioiden osalta mahdollista.

Verosopimuksen irtisanominen on poikkeuksellinen toimenpide. Maailmalta löytyy kuitenkin esimerkkejä tilanteista, joissa verosopimusvaltio on irtisanonut tai uhannut irtisanoa verosopimuksen saadakseen verosopimukseen haluamiansa muutoksia. Se, että Suomi käyttää tällaista keinoa, ei siis ole ainutlaatuista. Parempi vaihtoehto luonnollisesti on saada neuvotteluteitse muutoksia nykyiseen verosopimukseen. Tällöin voidaan välttää niitä epäkohtia, joita kuitenkin verosopimuksettomassa tilanteessa voi syntyä.

Vaikka siis pidänkin Portugalin verosopimukseen liittyvän ongelman yhtenä tosiasiallisena syynä Suomen verojärjestelmää, on esityksen mukaiselle menettelylle olemassa ymmärrettävät verotuksen symmetrisyyttä, verotuksen yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta koskevat perustelut. Toimenpide tähtää yhden yksittäisen verojärjestelmän vuotokohdan tukkimiseen ja on siis perusteltu.

Tampereella 16.3.2016

Seppo Penttilä
Professori